

Arhimandritul
Asterie S. Hatzinikolaou

Problemele familiei contemporane

Traducere din limba greacă:
Cristian Spătărelu

EDITURA EGUMENIȚA
2021

De aceea omul lui Dumnezeu nu se îngrijorează. Întrucât crede că marele eveniment al alegerii soțului sau soției și a întemeierii familiei este inclus cu multă iubire și înțelepciune în pronia lui Dumnezeu „dinainte de veacuri”. În momentul potrivit îi va face cunoscut omului planul Său, pe care acesta îl va urma cu bunăvoință.

Și atunci va umbla pe calea lui Dumnezeu cu siguranță, sub pronia și ocrotirea Domnului, până când va ajunge la menirea lui înaltă, la fericirea veșnică.

Într-o lume în care oamenii înaintează superficial și cu nesăbuință spre făurirea unor relații care sunt fragile și trecătoare și aleg forme de conviețuire care nu au binecuvântarea lui Dumnezeu și de aceea se destramă ușor și îi lasă cu gust amar și răniți fără tămăduire, măreția familie creștine apare și mai strălucitoare.

Familia este instituție lăsată de Dumnezeu și taină sfântă, este „biserica de acasă”, este drumul comun pregătit dinainte de veacuri de Dumnezeu și are ca final Împărăția iubirii Lui, unde sunt chemați să trăiască soții credincioși și copiii lor, fericiți în vecii vecilor.

Cuprins

Introducere	5
I. Contestarea instituției căsătoriei	9
Manifestare socială sau taină sfântă	9
„Acum nu avem bani pentru nuntă”	13
Căsătorie și botez împreună?	17
„Nu trebuie să merg la nunta lui”	20
Unde duce libera conviețuire?	24
II. Lipsa consecvenței interioare	28
Toți împrăștiați pe drumuri	28
Ne întoarcem acasă	31
Să cultivăm unitatea	34
Familia în lumea electronică	37
Eliberarea de mijloacele electronice	41
III. Pericolul divorțului	45
„Nu mai suport, ne despărțim!”	45
Să nu vedem doar greșelile celuilalt	49
Adevărata iubire înseamnă îngăduință și jertfă	52
Cea mai mare dragoste din lume	56
Unitatea necesită smerenie	60
Să nu uităm că există și diavolul	66
Gândiți-vă la copiii voștri	70

IV. Dobândirea de copii	74
„Nu vrem copii imediat”	74
„Nu mai vrem alt copil”	78
Să nu ne înspăimânte greutățile	79
Merită să facem orice jertfă pentru darul vieții	82
Să nu refuzăm binecuvântarea lui Dumnezeu	85
Cel ce îndrăznește va vedea minuni	89
V. Educarea copiilor	93
Cea dintâi datorie	93
Meșteșugul meșteșugurilor și știința științelor	96
Educarea începe înainte de naștere	99
În fața lumii copiilor	104
Cu dragoste adâncă și respect nemărginit	107
Copiii cresc într-o lume care se schimbă rapid	111
Când copiii noștri o iau pe căi greșite	115
„Nebunia” adolescenței	119
Pacea și atmosfera de bucurie din familie	123
Cea mai bună învățătură este exemplul	127
Nevoia de comunicare cu copiii	130
Indulgență sau severitate?	134
Să convingi este mai bine decât să forțezi	138
Libertatea în educarea copiilor	142
Adevărata educație a copiilor	149
Educația sexuală a copiilor	154
Ieșirea în viață	161
În fața unei sarcini nedorite	165
Perspectiva veșnică a copiilor noștri	169
VI. Când copiii cresc și se abat	173
O iau pe alte drumuri, trăiesc altă viață	173
Să nu ne influențeze mentalitatea lumii	176
Să înțelegem greutățile copiilor	179

Cu iubire adevărată	182
Cu smerenie adâncă	185
Cu rugăciune fierbinte	189
Epilog	193
Familia și veșnicia	193

I. Contestarea instituției căsătoriei

Manifestare socială sau taină sfântă?

În vreme ce toate cele din jurul nostru se prăbușesc, instituțiile vechi se clatină și sunt contestate tradițiile sfinte, care au hrănit cu seva lor vie și au sprijinit viața neamului nostru vreme de multe secole, constatăm cu tristețe că și cele pe care încă le mai păstrăm nu mai au puterea pe care o aveau odinioară. Mai degrabă se ofilesc și se atrofiază și, chiar dacă unele din ele se mențin, acest lucru se întâmplă cu o tipicitate care nu permite să se vadă profunzimea și adevărata lor valoare.

Între acestea se află și căsătoria. Instituție întemeiată de Dumnezeu încă de la începutul istoriei omenеști. Dar și taină sfântă încă de la începutul epocii creștine.

Dumnezeu a creat prima pereche de oameni, pe Adam și Eva, ca să trăiască împreună, să se ajute și să se sprijine reciproc în drumul vieții lor. De atunci legătura căsătoriei este mai strânsă decât orice altă legătură firească, încât femeia să fie „de un trup” și după fire unită cu bărbatul, și bărbatul unit „trupește și sufletește după lege cu aceasta”, după cum

spune Sfântul Chiril al Alexandriei¹. Cei doi soți se unesc trupește și sufletește cu o legătură nedesfăcută și pe viață, prin care, cu binecuvântarea dată de Dumnezeu primei perechi, neamul omenesc crește și se înmulțește, umple pământul și îl stăpânește (vezi Facerea 1, 28).

Legătura căsătoriei a fost încredințată de Domnul Iisus Hristos, atunci când a dat sfatul Lui dumnezeiesc și a arătat caracterul de nedezlegat al căsătoriei, răspunzând întrebării fariseului (vezi Matei 19, 3-9).

De asemenea, Domnul a binecuvântat căsătoria, atunci când la Cana Galileii a cinstit-o nu doar prin prezența Lui, ci și printr-un dar uimitor, care a fost și prima Sa minune: atunci când s-a terminat vinul, a preschimbat apa în vin, pentru a se putea continua prăznuirea acestui eveniment fericit.

Dar caracterul de taină al căsătoriei este accentuat îndeosebi de Sfântul Apostol Pavel, atunci când învață că aceasta trebuie să se facă „întru Domnul”, adică nu pentru păcat, ci „întru credință, întru porunci, întru evlavie, întru înfrânare, întru bună lucrare, întru milostenie, întru fapte bune”², „cu cumițenie, cu bună cuviință”³, după cum învață Sfinții Părinți.

¹ Sfântul Chiril al Alexandriei, *Comentariu la proorocul Maleahi*, PG 72, p. 324.

² Sfântul Epifanie al Ciprului, *Împotriva ereziilor*, PG 41, p. 1028.

³ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilia 19 la Epistola 1 către Corinteni*, PG 61, p. 160.

Sfântul Apostol spune de asemenea că taina căsătoriei este o legătură sfântă și nedespărțită, mai presus de relația primilor oameni în Rai. Și asta pentru că în unirea prin căsătorie dintre bărbat și femeie se vedește o imagine a tainei, care se referă la unirea dintre Hristos și Biserica Lui. De aceea și cere de la femei să se supună bărbaților lor „precum Biserica se supune lui Hristos”. Iar bărbații să le iubească pe femeile lor „după cum Hristos a iubit Biserica și S-a dat pe Sine pentru ea” (Efeseni 5, 24-25). Hristos „a venit spre mireasă (adică spre Biserică) și s-a făcut un duh cu aceasta”⁴, spune Sfântul Ioan Gură de Aur. În lumea întreagă nu există iubire mai mare decât iubirea cu care Hristos a iubit Biserica. Această iubire trebuie să fie urmată în viața lor de soții creștini!

Unirea lui Hristos cu Biserica face din Biserică comuniune de sfințenie, pe care o îmbogățește cu harul Său, pentru a da roadele virtuții și a-i conduce pe membrii săi la mântuire.

În chip asemănător și comuniunea căsătoriei îi îmbogățește cu har îndeosebi pe soți, le transmite sfințenie, îi întărește în lupta lor comună, îi ajută să atingă scopul înalt al vieții lor, care este veșnica lor mântuire. Asta presupune că în căsătorie există harul dumnezeiesc, care se transmite credincioșilor mai ales prin taine. Căsătoria este o taină sfântă a Bisericii noastre.

⁴ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilia 20 la Epistola către Efeseni*, PG 62, p. 140.

Aceste cuvinte puține și rezumative arată măreția tainei căsătoriei. Relația dintre un bărbat și o femeie este văzută de Biserica noastră cu adânc respect și îi atribuie mare sfințenie, o binecuvântează și o întărește cu harul unei taine speciale. Pentru ca împreună lor viața să fie netulburată și armonioasă, pentru a se bucura împreună de diversele bucurii ale vieții și a ridica împreună greutățile ei, pentru a cultiva caracterele și a sfinți sufletele lor, pentru a umbla cu consecvență pe calea mântuirii lor și a se desfăta în bucuria Împărăției lui Dumnezeu împreună cu copiii pe care Dumnezeu îi va învrednici să-i dobândească.

Se nedreptătesc pe ei înșiși cei care se lipsesc de toate acestea și își încep viața în comun fără binecuvântarea Bisericii, fără harul lui Dumnezeu.

Nedreptătesc taina cei care, deși n-o resping, o acoperă cu alte griji, care, oricât ar fi de necesare, nu trebuie să ne răpească cu totul interesul pentru ea. Din pricina ornamentelor, a meselor festive, a veșmintelor și a altor lucruri asemănătoare, care cuprind sufletele lor, ajung epuizați la săvârșirea tainei, fără să se mai poată gândi, să mai poată aprecia și trăi harul dumnezeiesc care se transmite prin ea. Fiindcă și în timpul săvârșirii tainei deseori stăpânește o atmosferă lumească, care nu ajută nicidecum la trăirea sfințeniei momentului. Fleșurile neîncetate ale fotografiilor, forfoteala continuă în biserică ale celor care filmează, care vor să controleze chiar și mișcărilor și purtarea preoților, veșmintele îndelung căutate, luxoase și provocatoare și ploaia boabelor

de orez din timpul dansului lui Isaia pângăresc taina, o coboară la o ceremonie lumească cu nuanță religioasă, unde stăpânesc zădărnicia și slava deșartă.

Să nu nedreptățim nici taina, nici pe noi. Căsătoria nu este o manifestare lumească. Taina aceasta este mare și sfântă. Cei care cred în ea și o trăiesc conștient iau multă bucurie și mare putere în lupta cea frumoasă a noii lor vieți.

„Acum nu avem bani pentru nuntă”

Atunci când a fost instituită căsătoria civilă în țara noastră, foarte puțini erau cei care o preferau în fața căsătoriei religioase, cei care preferau să meargă la primărie sau la biroul obștesc decât la biserică, care-l preferau pe primar în fața preotului, pe om în fața lui Dumnezeu. În majoritatea cazurilor, poporul nostru, statornic în tradițiile lui religioase îndelungate, nu se putea gândi la căsătoria fără preot.

Însă de atunci și până astăzi multe lucruri s-au schimbat în țara noastră. S-a schimbat semnificativ sensul învățământului, s-a modificat radical structura populației, s-au stricat moravurile, a slăbit credința, au slăbit legăturile cu Biserica, s-a schimbat viața noastră. S-au clătinat și temeliiile familiei.

Acum mulți tineri, atunci când își întemeiază familia, aleg căsătoria civilă. Poate că unii o fac conștient, spunând că nu cred în Dumnezeu, că nu acceptă Biserica, și prin urmare nu acceptă că are

ceva special să le dea la începutul vieții lor familiale. Consideră ipocrit să facă o ceremonie pe care o văd ca pe un simplu obicei și nimic mai mult.

Nu ne vom referi acum la aceștia. Vom vorbi despre cei care ar vrea să facă căsătorie religioasă, fiindcă acceptă prezența binefăcătoare a Bisericii în viața lor și Îl respectă pe Dumnezeu, dar în prezent nu au mijloace financiare pentru a o face. „Am făcut căsătoria civilă pentru a trăi legal și pentru a fi acoperiți de legile statului”, spun ei. „Mai târziu vom face și căsătoria religioasă. Acum nu avem bani pentru nuntă”.

Da, dar căsătoria civilă nu este căsătorie. Nu avem o căsătorie inferioară, iar după aceea trebuie s-o facem și pe cea superioară. Pe oameni nu-i pot uni urările, strângerea de mână și zâmbetul primarului. Pe oameni îi unește harul atotputernic al lui Dumnezeu, și acesta se oferă din belșug la săvârșirea tainei căsătoriei. Nu este nici lucru mic, nici simplu, ca doi oameni să-și unească viețile. Este taină mare, importantă și sfântă. Iar tainele se săvârșesc în Biserică și sunt săvârșite de însuși Hristos. Cel ce a fost prezent la nunta din Cana și a binecuvântat familia, Acela se află prezent nevăzut la fiecare nuntă și El însuși săvârșește, prin preot, taina și dăruiește harul, ca legătura care se creează în momentul acela să rămână sfântă, indestructibilă și pe viață. Face ca prin harul Lui oamenii să fie cu adevărat fericiți și să servească cu consecvență scopului vieții lor, care este desăvârșirea lor duhovnicească, bucuria și fericirea veșnică. Acestea nu pot fi făcute de primar.

Cei care au dispoziție bună și gândire înțeleaptă înțeleg aceste lucruri și abordează corect marele eveniment al căsătoriei lor. Înțeleg de ce pentru Biserica noastră căsătoria civilă nu are nicio valoare și de ce pentru credinciosul ortodox botezat orice relație care n-a fost binecuvântată de Dumnezeu este considerată relație nelegiuită și păcat mare. Iar subestimarea tainei căsătoriei și înlocuirea ei cu căsătoria civilă constituie abatere de la credință, fiindcă această alegere arată că creștinul neagă valoarea și necesitatea unei mari taine a Bisericii noastre și face un pas foarte important din viața lui, ignorând-o pe maica lui cea bună, Biserica, în clipa în care aceea are să-i ofere ceva unic pentru drumul vieții lui de mai târziu.

De aceea ierarhia Bisericii din țara noastră, atunci când a fost instituită căsătoria civilă, a afirmat printr-o circulară foarte importantă că cei care aleg căsătoria civilă se pun în afara Bisericii. Din acest motiv Biserica îi va lipsi de Sfânta Împărtășanie, de dreptul de a se folosi de tainele și de rugăciunile ei după ce aceștia vor pleca din lume. Căci nu este posibil ca unele taine să le primim, iar pe altele să le respingem. Nici nu este posibil să cerem ca rugăciunile Bisericii s-o însoțească pe ruda noastră după moarte, de vreme ce a refuzat conștient rugăciunile Bisericii cât timp a trăit.

Însă pretextul există: dacă nu avem bani? Căsătoria religioasă cere multe cheltuieli, ornamente, veșminte de nuntă, daruri, mese mari, fiindcă, dacă inviți puțini oameni, mulți te vor judeca. Acum nu avem bani pentru nuntă.

Principala greșeală este considerarea căsătoriei ca simplă manifestare socială. Dar căsătoria religioasă este taină. Și, mai întâi de toate, de harul tainei avem nevoie. Pe acesta Dumnezeu îl oferă în dar.

Însă putem spune că în tradiția noastră căsătoria este însoțită și de toate aceste lucruri secundare, care accentuează importanța și bucuria ei. Și acestea, desigur, costă. De altfel și la nunta din Cana au fost întinse mese, iar acolo Domnul a săvârșit minunea cu preschimbarea apei în vin. N-a respins manifestările exterioare ale bucuriei, pe care le-a încuviințat prin prezența și binecuvântarea Lui.

Așadar, nu vom respinge nici noi întinderea meselor și ornamentele de sărbătoare. Însă cu atât mai mult nu trebuie să respingem taina, chiar dacă nu avem posibilitatea să le facem pe cele secundare. Să ajute și rudele și prietenii, pentru ca familiile care-și căsătoresc copiii s-o scoată la capăt. La nevoie să le facem pe toate mai simplu. Însă taina să n-onesocotim. Fără săvârșirea tainei căsătoriei nu există familie, ci doar o conviețuire păcătoasă.

Tânărul și tânăra care cred în Dumnezeu și vor să umble cu binecuvântarea Lui în viață să nu spună: „Acum nu avem bani pentru nuntă”. Să nu înceapă viața lor în comun fără binecuvântările Bisericii. Să înainteze având ca primă provizie credința în Dumnezeu și în harul Lui cel atotputernic. Și preabunul Dumnezeu Tată nu-i va lăsa. Le va da bunătățile Lui și îi va binecuvânta din belșug.

Căsătorie și botez împreună?

Începe să devină obișnuit ceea ce până cu puțin timp înainte era cu totul de neconceput. Viitorii miri le trimit rudelor și prietenilor invitație la nuntă, pe care este inclusă și invitația la botezul copilului lor, care va urma după taina căsătoriei.

Desigur, este bine ca oamenii să dorească să-și boteze copiii și să-i boteze, cunoscând clar marea și mântuitoarea schimbare la care este supus omul care iese creștin, nou, renăscut și luminos din apele sfințite ale colimvitrei Bisericii noastre.

Bine și sfânt este ca oamenii tineri care vor să-și întemeieze familie să meargă la Biserică, să ia binecuvântarea ei, să primească harul lui Dumnezeu și astfel să înceapă drumul lor comun.

În felul acesta își vor începe noua viață împreună, ale cărei roade sunt copiii care vin pe lume și care vor umple de bucurie casele și inimile lor.

Dar atunci când după căsătorie urmează imediat botezul, viața în comun a început înainte de căsătorie. Și acest lucru nu este deloc corect.

Taina vieții, pe care o slujesc cei doi soți prin trăirea lor împreună, este minunată, unică. Când devin părinți, țin în brațe ceva care vine ca rod al iubirii lor și totodată ca dar al lui Dumnezeu, ceva irepetabil în lume. O viață omenească, un chip al lui Dumnezeu, un suflet nemuritor, a cărui valoare nu poate fi egalată de lumea întregă! „E ceva mare și cutremurător, e ceva dumnezeiesc”, spunea un tânăr tată.